UKRAINIAN ENERGY EXCHANGE УКРАЇНСЬКА ЕНЕРГЕТИЧНА БІРЖА

ENERGY DAY 2026 • ЄВРОПЕЙСЬКА БІЗНЕС-АСОЦІАЦІЯ • КИЇВ

Яка модель енергоринку потрібна Україні для нової генерації та інтеграції з ЄС

Модель ринку, управління ризиками та європейська інтеграція для залучення приватних інвестицій

Богачов Ігор, Керівник департаменту стратегії та розвитку • Українська енергетична біржа (УЕБ)

Волатильність та від’ємні ціни: потрібне хеджування і нові бізнес-моделі

Зростання денного спреду в 5 разів: 28,3 → 133 €/МВт·год (ЄС-27, 2020→2025)

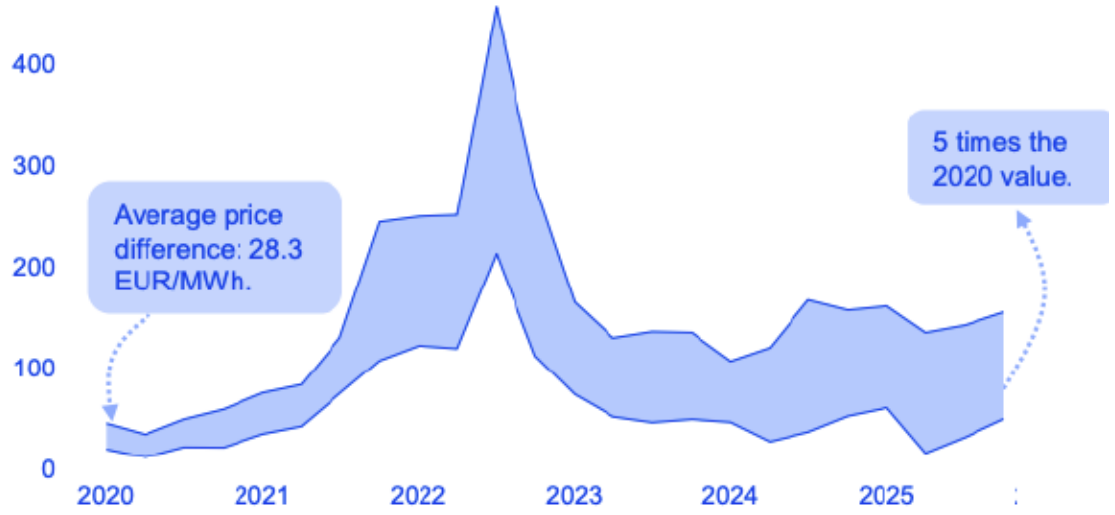

Від’ємні ціни на РДН у ЄС, 2024–2025 рр.

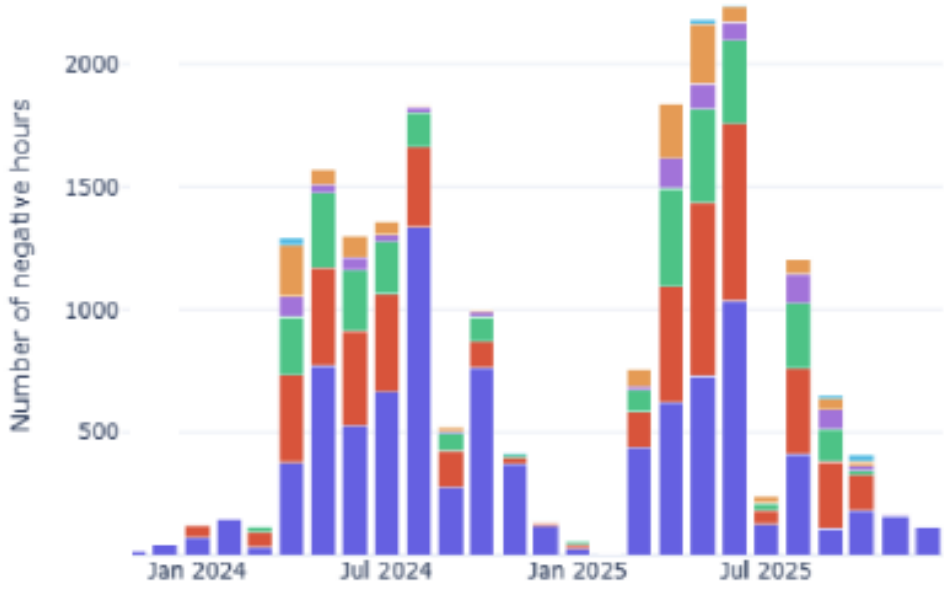

Стовпці — кількість годин із від’ємною ціною за місяць, сумарно по регіонах Європи.
Джерело: ACER на основі даних. ENTSO-E

Ключовий висновок: волатильність – нова норма ринку. Учасникам потрібні не лише фінансові інструменти управління ризиками, а й нові бізнес-моделі – зокрема гібридні проєкти «сонце + зберігання» (BESS), що переносять енергію з дешевих денних годин у вечірній пік.

Ринок потрібен усім, а не лише генерації

Споживач

Купити в будь-який момент за доступною ціною.

Пропонує: попитовий відгук та кероване навантаження (гнучкість попиту)

Активний споживач

Купити вигідно і продати власний надлишок.

Пропонує: надлишок генерації, локальну гнучкість і самобалансування

Виробник та інвестор

Заробити, віддати відсоток банку, повернути капітал.

Пропонує: базову й маневрову е/е, PPA, балансуючу потужність і резерви

Оператор системи (ОСП)

Прозорі правила балансу, продукти для балансування та відсутність боргів.

Пропонує: пропускну здатність перетинів, балансування і ринок допоміжних послуг

Трейдери, BESS, спільноти

Ліквідність, портфель та монетизація гнучкості.

Пропонує: ліквідність, хеджування, швидкі резерви BESS та агрегацію

СПІЛЬНА ОСНОВА, БЕЗ ЯКОЇ НЕ ВИГРАЄ ЖОДЕН ГРАВЕЦЬ

Справедливі прозорі правила • Ліквідні ринки • Продукти під різні ризики • Передбачуване регулювання

Чотири функції ринку, часові горизонти та пов’язані ринки

4 ФУНКЦІЇ РИНКУ: 1. Перерозподіл ресурсів • 2. Перерозподіл ризиків • 3. Залучення інвестицій • 4. Покриття потреб на всіх часових горизонтах

	T − 4–20 років	T − 1 рік	T − 24 год / < 1 год	Поставка T
Енергія	Ринок PPA (довгострокові)	Форварди та ф’ючерси	РДН та ВДР (CACM)	Балансуючий ринок (ЕВ)
Передача		Форвардні права перетину (FCA)	Неявний розподіл перетинів у SDAC / SIDC	
Гнучкість та резерви	Схеми підтримки гнучкості	Балансуюча потужність (ЕВ)	Допоміжні послуги, редиспетчеризація, локальні ринки гнучкості (DR NC)	
Готовність і ВДЕ	Ринки потужності (CRM — оплата готовності) | Схеми підтримки ВДЕ			
Пов’язані ринки	Ринок палива (газ, вугілля) • Квоти CO_2 (ETS) • Гарантії походження (GO)			

РИНКИ ЦЕ ЄДИНА СИСТЕМА

- Проблеми або адміністративні обмеження на одному сегменті напряму впливають на інші.
- Конструкція підтримки ВДЕ, прив’язана до обсягу виробітку, стимулює генерацію навіть за від’ємних цін.
- Ціноутворення на ринку е/е невіддільне від пов’язаних ринків – паливо, квот на викиди CO_2, гарантій походження (GO).

Роль форвардного ринку і тренд на біржову торгівлю з клірингом

ВИРОБНИК	РИНОК ПЕРЕТВОРЮЄ	СПОЖИВАЧ
Потребує визначеності на 10–20 років	→ строковість контракту →	Готовий фіксувати ціну на 1–3 роки
Потребує покупця з високим рейтингом	→ кредитний ризик →	Може мати нижчий рейтинг
Продає «як виробляється»	→ профіль і обсяг →	Купує «як споживається»

Несумісність потреб — ось чому потрібні продукти, посередники й біржа

Що дає форвардний ринок новій генерації

- Переносить ціновий ризик у часі та формує прозору криву майбутньої ціни.
- На організованому ринку немає ризику контрагента: центральний контрагент і діють механізми клірингу.
- Частково знімає несумісність горизонтів, але 87% обсягу форвардів у ЄС – контракти до 1 року, тож горизонт 10–20 років закривають PPA і схеми підтримки.
- Знижує вартість капіталу: економіку проєкту визначає не тариф, а ставка фінансування.

ЄС: перетік форвардної торгівлі на біржі з клірингом

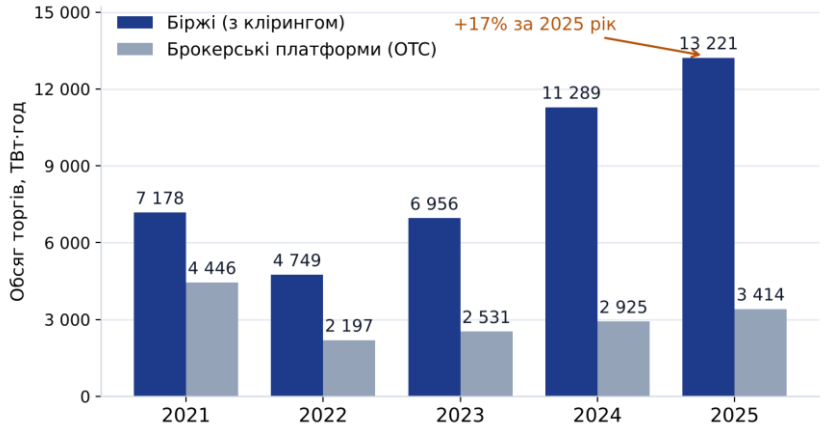

Джерела: ACER Monitoring Report 2026 (дані REMIT); Frontier Economics, 2025

Джерела: дані ACER, Frontier Economics report for Europex (2025)

Роль спотових ринків та об’єднання Європи

1. Індикатив ціни для всього ринку

РДН формує прозору референтну ціну, від якої рахуються форварди, ф’ючерси та PPA.

2. Балансування позиції

ВДР (включно з 15-хв продуктами та алготрейдингом) дозволяє скоригувати графік перед поставкою.

3. Продукти для ОСП та інтеграція

Балансуючий ринок і допоміжні послуги забезпечують частоту й напругу; ЄС + Норвегія об’єднали SDAC, SIDC, PICASSO, MARI, TERRE, IGCC.

Тенденція до інтеграції: Швейцарія підписала договір з ЄС 02.03.2026 – триває ратифікація, можливий референдум; ЄС і Велика Британія у травні 2026 підписали рамкову домовленість з енергетичним розділом; Україна та ЕнС – у черзі.

SDAC – єдиний ринок на добу наперед (РДН)

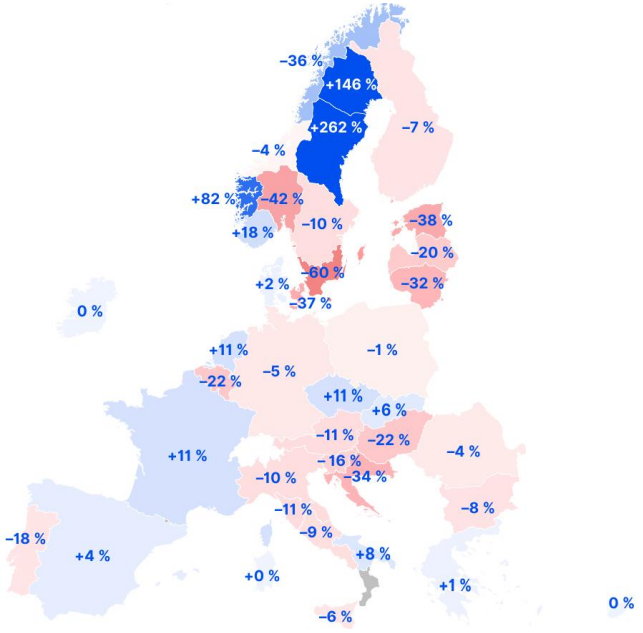

SIDC – єдиний внутрішньодобовий ринок (ВДР)

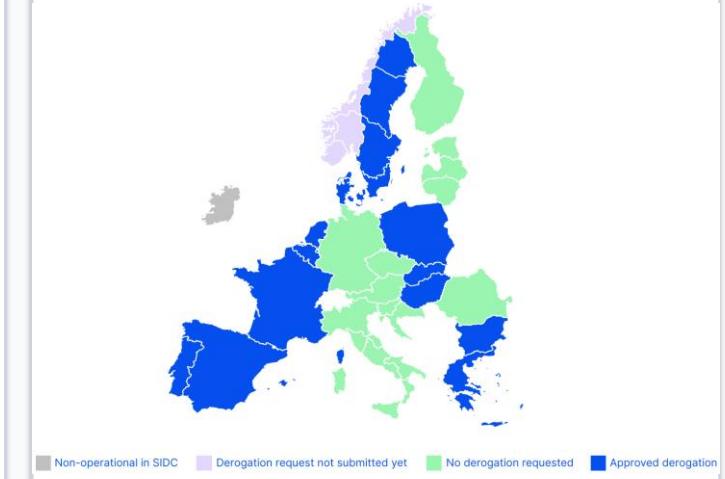

PICASSO – платформа aFRR

Автоматичний резерв відновлення частоти: 24 ОСП ЄС і Норвегії.

MARI – платформа mFRR

Ручний резерв відновлення частоти: надлишок зріс із 12 до 104 млн € за рік.

Треба бути готовими до зміни структури тарифу кінцевого споживача

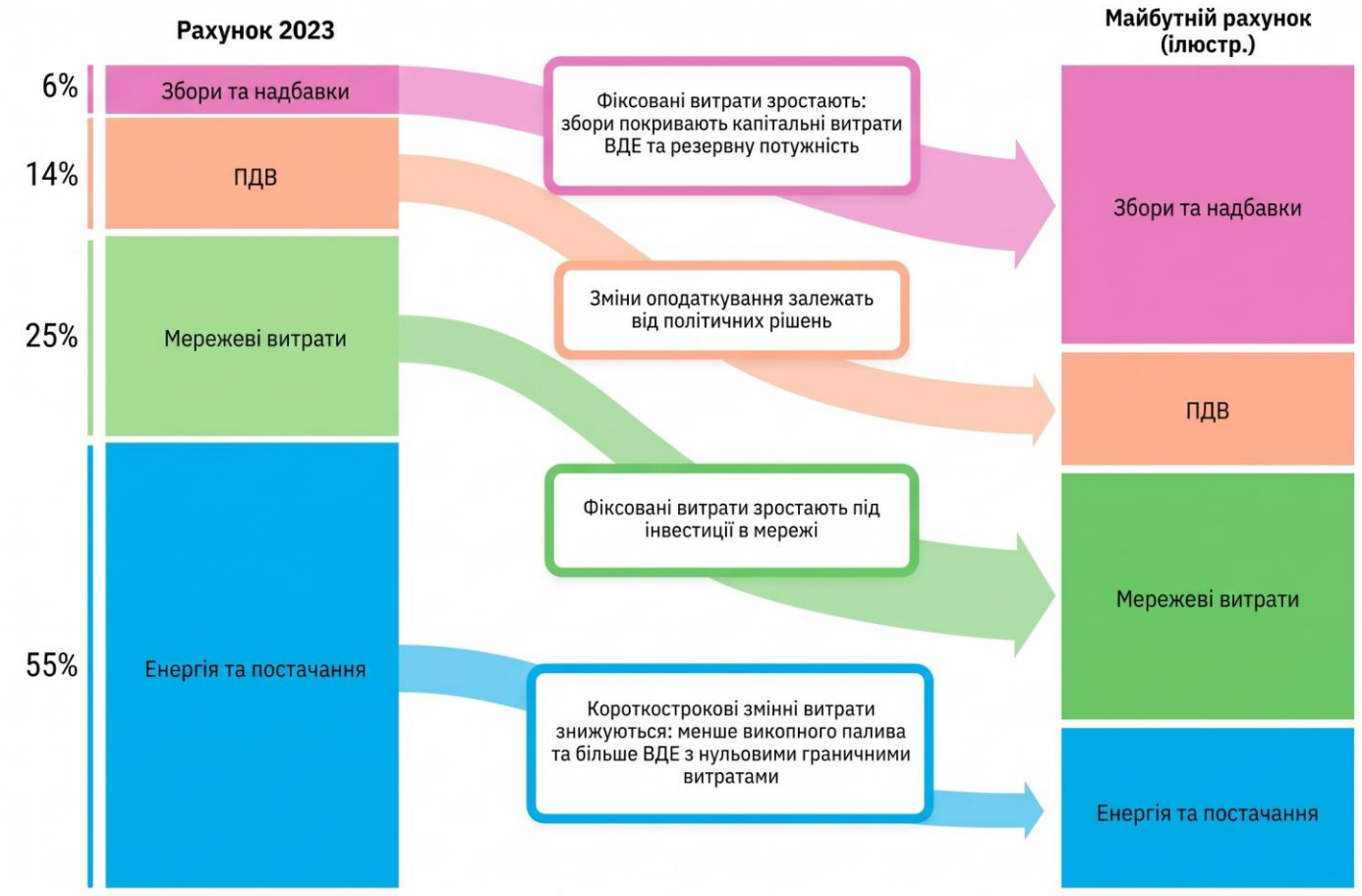

Джерело: Bruegel, Decarbonising for competitiveness: four ways to reduce European energy price (Fig. 7)

1. Частка самої енергії зменшується

Конкурентний оптовий ринок та ВДЕ з низькими змінними витратами знижують оптову ціну електроенергії як товару.

2. Мережеві та фіксовані витрати зростають

Інвестиції в модернізацію мереж, резерви потужності та механізми гнучкості збільшують регульовану складову рахунку.

3. Висновок для бізнесу та держави

Потрібно бути готовими до зміни структури кінцевого тарифу: фокус зміщується з ціни кВт·год на управління графіком споживання і гнучкістю.

Що маркет-каплінг дасть Україні

~763 млн € за 2025 рік

Оцінка ACER виграшу від приєднання Енергетичного Співтовариства до SDAC

Застереження: це сукупний економічний надлишок, а не зниження рахунків споживачів; сама ACER зазначає, що оцінка може бути завищена вдвічі.

~63 млн €

Частка трьох кордонів України (HU, SK, RO) — нижня межа оцінки ACER

<12% vs 60–95%

Повна конвергенція цін (найнижча — на кордонах UA з HU та RO)

- Правило мінімум 70% пропускної здатності під транскордонну торгівлю.
- Одночасний розподіл енергії та пропускної здатності.
- Більша ліквідність, стабільніша ціна та єдині правила, за якими приходить інвестор.

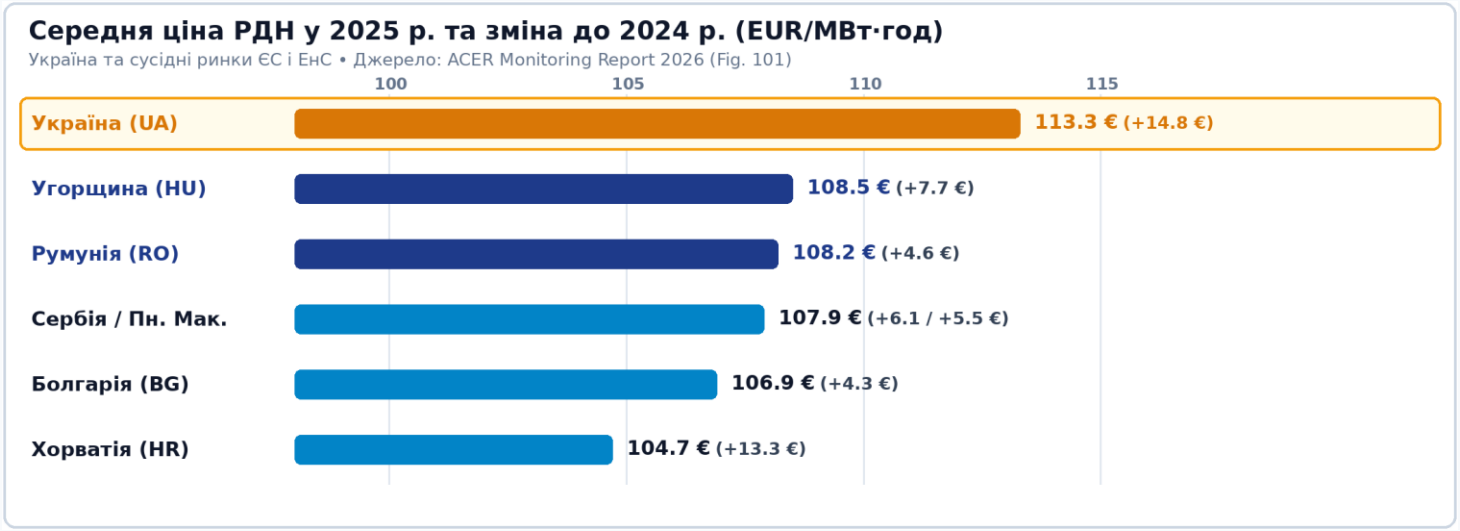

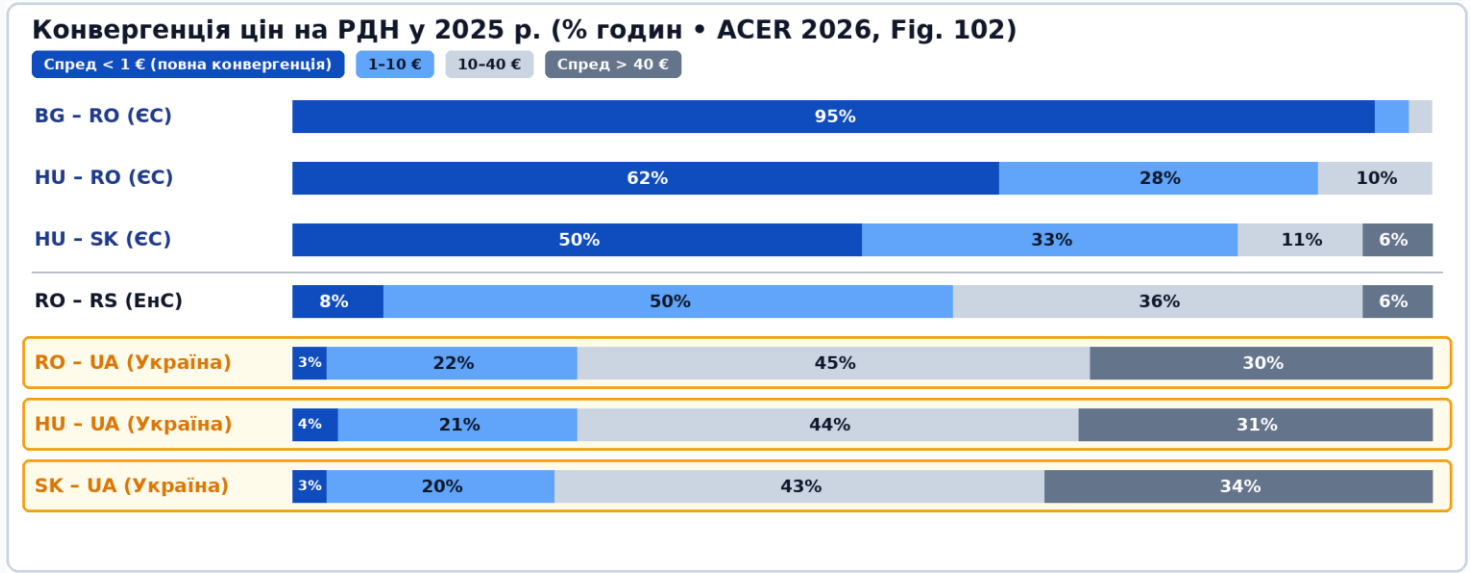

Що потрібно, щоб маркет-каплінг відбувся

01

Транспозиція законодавства

Закон 4834-IX (квітень 2026) дав правову основу, але п’ять мережевих кодексів і настанов ЄС досі в статусі очікування, а верифікація Єврокомісією не розпочата (ACER, станом на 01.10.2026).

02

Податкові зміни

- Зворотне нарахування ПДВ (reverse charge) для організованих ринків.
- Реформа акцизного податку на електроенергію.

03

Торгові й посторгівельні рішення

Впровадження сучасних торгових та посторгівельних рішень.

04

Готовність учасників ринку

15-хвилинні продукти, алгоритмічна торгівля замість ручних заявок, портфельний ризик-менеджмент, забезпечення під кліринг.

ЩО З ЦЬОГО ЗАЛЕЖИТЬ ВІД КОГО

Кроки 01 і 02 — зона держави, кроки 03 і 04 — зона ринку.
Market couplig стартує лише тоді, коли готові всі чотири, тому працювати над ними треба паралельно, а не по черзі.

УЕБ: європейські технології та повна лінійка продуктів

17 ЛИСТОПАДА 2026 РОКУ • СТАТУС NEMO

УЕБ – другий призначений NEMO в Україні. Разом із Nord Pool (модель serviced NEMO) впроваджуємо перевірені європейські технології торгівлі та клірингу.

4 роки

Строк призначення НКРЕКП від 17.11.2026

2029–2030

Очікуваний старт торгів у SDAC і SIDC

МЕТА – УВЕСЬ СПЕКТР ПРОДУКТІВ НА ОДНОМУ МАЙДАНЧИКУ:

СЬОГОДНІ

Двосторонні аукціони

Базовий ліквідний майданчик торгівлі ресурсом, що вже працює в Україні.

РОЗВИТОК ФОРВАРДНИХ ПРОДУКТІВ

Стандартизовані строкові продукти та форварди з клірингом

Інструменти хеджування цінових ризиків із централізованим клірингом.

РОЗВИТОК NEMO

РДН і ВДР у статусі NEMO + SDAC і SIDC

Технологічна інтеграція з Nord Pool у загальноєвропейський об’єднаний спотовий ринок.

Яка модель енергоринку потрібна Україні для нової генерації та інтеграції з ЄС

01 • ЦІЛІСНІСТЬ

Повний набір сегментів

Від форвардів і PPA до балансування та гнучкості – у якому кожен учасник знаходить свій часовий горизонт.

02 • ФУНДАМЕНТ ЦІНИ

Вільна ціна на споті

Жодних адміністративних обмежень ціноутворення, бо саме на спотовому індикаторі тримається все інше.

03 • ІНТЕГРАЦІЯ

Єдині правила з європейськими

Гармонізація регламентів, податкові рішення (зворотне нарахування ПДВ, реформа акцизу) та участь у SDAC і SIDC.

Дякую за увагу!